

Bohoslužby v Zábřehu 23.října 2022

Lk 18,9-14

Milé sestry, milí bratři, hned na začátku dnes čteme, kdo by měl při poslouchání tohoto textu zpozornět, ke komu bude Ježíš mluvit. Je to celkem provokativní úvod. On si totiž asi nikdo moc neřekne, že si na sobě zakládá, že se cítí být sám o sobě spravedlivý a dokonce pohrdá ostatními. Takže by to mohlo svádět, že by nemusel nikdo moc poslouchat. Naštěstí je lidská povaha taková, že si rádi poslechneme, co se říká i těm ostatním. Bývá to jistě mnohem zajímavější, než co je určené nám osobně. Tím se každému člověku dostává příležitost položit si otázku, zda se ho následující přeci jen také nemůžou týkat, jestli se v tom nepoznává. Jinými slovy, naslouchej milý člověče a možná zjistíš, že vymezení skupiny těch, kdo jsou sami u sebe spravedliví a ostatními pohrdají, je celkem široké.

Oč tu tedy jde? Jedná se o modlitbu. Dva muži přicházejí, aby se modlili. Že se tak děje v chrámu má svou logiku. Pořád je třeba myslet na to, že právě chrám je místem setkání mezi člověkem a Bohem. Přicházejí tedy na místo, kde vědí, že Bůh bude jistě naslouchat. Dnes bychom tu zmínku o chrámu mohli celkem vynechat. Nejen přeznačit na kostel, ale zcela vypustit, protože setkat se s Bohem v modlitbě můžeme kdekoliv. Nebo ještě jinak, to, co Ježíš popisuje v tomto podobenství, se může stát při modlitbě kdekoliv, nejen v kostele, ale třeba i doma ve vlastním pokojíku. Dva muži předstupují před Boha, aby se modlili a už na první pohled jsou nějak škatulkováni. Farizeus je příklad správného života, celník všeho toho ostatního. Nabízí se otázka, s čím každý z nich k modlitbě přichází. Proč se vlastně modlí?

Farizeus děkuje. Je to správné. Máme děkovat. Máme si uvědomovat, co všechno dostáváme z Božích rukou. Jenže v těch slovech něco podivně zavání. Říkává se, že samochvála smrdí. A ten farizeus samochválou nešetří. Jsem dobrý, jsem skvělý, vyznává svými slovy. A jakoby nutil Boha k tomu, aby to sám uznal. A možná nejen Boha. Postavil se. Stojící člověk je lépe vidět, je výraznější, strhává na sebe pozornost. Je-li v tu chvíli na veřejném místě, vnímají jeho modlitbu i lidé kolem něj. Ale on by mohl klidně sedět jen v nějakém kroužku, výsledek by byl stejný. Vlastně ho už předznamenává poznámka, že se modlí sám k sobě, sám u sebe. Ono to skoro vypadá, že se nemodlí k Bohu, nepřichází kvůli němu, ale kvůli sobě. Ještě silnější kafe by bylo říct, že sám sobě se stává bohem. Ale je tomu tak. Když se modlí k sobě, u sebe, nebo pro sebe, tak se musí cítit jako bůh. Modlitba přeci spojuje člověka s Bohem a tak když se modlí sám pro sebe, sám kvůli sobě, jakoby nechal mezi sebou komunikovat své lidské a své božské já. Což je samozřejmě veliký problém, protože když se člověk posouvá do božských výšin,

nikdy to nepřinese nic dobrého. Ostatně slova jeho modlitby to také dále naznačují. Není v nich jen velké sebevědomí. Možná by se nad tím ještě dalo přimhouřit oko. Přeci jen se rádi před Bohem nějak také pochlubíme, ukážeme, že umíme být dobří a obětaví. Jenže už ta fráze, že nejsem jako ostatní, tedy jsem někým víc, jsme někým lepším, to už je první krůček k velikému průšvihů. Korunou toho všeho je pak ukázání na toho celníka. Děkuji, že nejsem jako on. Mohli bychom sice dotyčného farizea hájit, že třeba to myslel dobře, chtěl ukázat k tomu, jak je vděčný, že díky Boží přízni nemusí brát každou práci, žít se nepoctivě, páchat hříchy z bytostné nouze. Ale závěr textu nás v tomto pokusu o žehlení farizeova obrazu musí zastavit. Ježíš tím myslí vyjádření farizeovy povýšenosti nad tím celníkem. Jeho slova v sobě nesou nikoliv vděčnost, ale pohrdání, odsouzení.

Jen tak mne napadá, že když Bohu děkuju, že nejsem jako někdo jiný, že nejsem v nějaké situaci, můžu tím také říkat, že ten kdo v ní je, tak je v ní z Božího dopuštění, Bůh to vlastně zavinil. Ať nad tím přemýšlím, jak nad tím přemýšlím, vypadá to jako podsouvání odpovědnosti za danou situaci Bohu. Prostě toto vymezení se nese v sobě soud, klade dělicí čáru mezi nás dobré a tamty špatné. Ale nejen že klade, činí ji něčím, co nám vyhovuje, s čím nechceme nic dělat. Ona ta modlitba by dnes mohla znít třeba takto: „Děkuji, Bože, že jsem se mohl stát evangelíkem, že mi chystáš místo v nebi, protože jsem pochopil tvé učení, takže nemusím skončit v pekle jako většina katolíků, nepoctivých podnikatelů, politiků... .. a taky jako moji sousedi, kteří mě furt něčím prudí, protože na rozdíl ode mne tě vůbec neznají a nechápou.“ Myslím, že z toho by se nepobíli jen Hospodin. Co vlastně taková modlitba vyjadřuje? Vypadá to jako vděčnost, ale něco tomu chybí. Za co se v těch slovech děkuje? Děkuje se za sebe sama. Skoro to zní „Bože díky, že mi dáváš možnost ukázat ti, jak jsem dobrý, že tě vlastně nepotřebuju. Už jsi toho udělal dost, teď si jen sedni a dívej, jak to dál sám povedu. Už mi do toho nemusíš mluvit, sám přece vím, co dělat.“ Když si člověk zakládá na své spravedlnosti, je to často spojené s pýchou a povýšením se na ty druhé. Když má člověk pocit, že sám něco dokázal, ztrácí se v jeho nitru prostor pro porozumění těm, kteří takovými být nezvládnou. A ztrácí se prostor pro porozumění Bohu jako tomu, kdo těm nezvládajícím touží pomáhat.

Když se ten farizeus modlí sám u sebe, nasazuje si také nějakou masku. Ta ukazuje právě to dobré, to, nač může být pyšný. Zároveň zakrývá to, co by se moc ukazovat nemělo, co se ukazovat nechce, co se možná nechce na sobě ani moc vidět. Když někdy moc upozorňujeme na své silné stránky, vypadá to, jako bychom chtěli ty slabé buď skrýt nebo omluvit. Děkuji ti, že nejsem jako celníci, hříšníci. V těch slovech by se také dalo skrýt, že nejsem úplně dobrý, dokonalý, ale furt lepší než tito výše jmenovaní. Takže ve výsledku vlastně pohoda, není se čím trápit. To je jako se spokojit s trojkou z písemky, protože ostatní měli jen čtyřky a pětky, nikdo neměl dvojku nebo jedničku. Ve stínu takového úspěchu zapadne, že ta trojka možná říká, že jsem dopadl líp než ostatní, ale zároveň prozrazuje, že to také moc neumím a mám co dohánět.

Farizeus se ve své modlitbě utvrdil o své dokonalosti, víc nežádá. Tak nic ani nedostává. Celník

je na tom jinak. Přichází a modlí se, protože si uvědomuje svou situaci. Neodvažuje se pohlédnout k nebi, stydí se, vyznává tím nehodnost Boha. Podobně jako třeba na jiném místě římský setník. Nejsem hoden, ale přesto... .. přesto doufám, mám naději, protože je zde Boží milosrdenství. Jeho slova jsou modlitbou pokání, odevzdaností do Božích rukou. Nezazní to přímo, ale pokání otevírá cestu k tomu, aby se v lidském životě mohlo něco změnit. Možná by taky našel něco, čím se před Bohem pochlubit, oni celníci sice nebyli svatoušci, ale čistou esencí zla se také označit nedali. Uměli vykonat ledašco dobrého. Třeba by se mohl modlit, že je sice celník, ale obětuje se pro svou rodinu, dělá to pro děti, aby mohly žít nějak důstojně, netrpěly hladu, mohli třeba být něčím lepším. Děkuji Bože, že mnou nepohrdáš, protože víš, že to nedělám kvůli sobě. Když by chtěl, také by se nějak obhájl, nějak ospravedlnil. Ale nedělá to, protože si před Bohem nechce na nic hrát. Vyjadřuje svou situaci a touhu ji zlepšit.

Myslím, že právě ta touha po změně, ta je na tom celníkovi důležitá. Jeho slova jsou velice pokorná. Ale i pokora může být jen maskou, může zastírat něco v nás. Bůh je rád, když mu vyznáváme své hříchy. Je tomu rád proto, protože takovým vyznáním začínáme cestu jeho učedníků. Poslouchat stále sebechválu je otravné. Ovšem taky poslouchat neustálé nářky nad svými vinami, to jak jsme na nic a k ničemu, to také není zrovna ideální. Mám samé čtyřky, ale vlastně mi to nevadí, protože na víc stejně nemám. Před Bohem taková slova nejsou vyjádřením pokory, ale lenosti. Ještě jednou bych zdůraznil, že ten celník přichází, protože chce něco změnit. Odchází ospravedlněn, něco se tedy v jeho životě změnilo. Slova modliteb, která jsme dnes četli svým způsobem nejsou až tak prvořadá. Rozhodující je postoj, se kterým ti dva do chrámu přišli. Rozhodující je postoj, se kterým sami poklekáme k modlitbě.

Najít se v tom dnešním textu není jednoduché. Nejsme tak sami na sebe pyšní jako ten farizeus. Ale nejsme ani v tak zlé situaci jako ten celník. Seděla by nám tam postava někde uprostřed, nějaký ten rybář či tesař, který přichází s vděčností, protože ví, že věci v jeho životě jsou Božím darem, ale zároveň s pokorou, protože ví, že tyto dary jsou nezasloužené, jsou darem z Boží milosti. Jenže taková postava tam není. Proto bychom nad tím textem měli přemýšlet ještě jinak a spíš se ptát po naší motivaci k modlitbám. Proč se k Bohu obracíme? Jen tak, aby řeč nestála, proto před ním spíš jen tak mluvíme sami pro sebe? Nebo toužíme něco v životě změnit a víme, že taková změna nezačíná našimi velkými slovy, ale právě na kolenou? Nechávám tuto otázku otevřenou, protože je to na každém z nás, jestli v zápasech svého života z Boha děláme jen diváka nebo trenéra.

Pane Ježíši, prosíme o tvou milost. Nejsme nejlepšími žáky, ale právě z tvé milosti, tvou trpělivostí, se toho můžeme hodně naučit.

Amen.

Neděle 23.října 2022

Napsal uživatel Vlastislav Stejskal
Úterý, 03 Leden 2023 12:36 -
